

Аграрен университет – Пловдив, Научни трудове, т. LX, кн. 1, 2016 г.
Кръгла маса *Специализирани видове туризъм – предизвикателства и перспективи*
Agricultural University – Plovdiv, Scientific Works, vol. LX, book 1, 2016
Round table *Special forms of tourism – challenges and prospects*

СЪЗДАВАНЕ НА ИЗЖИВЯВАНИЯ ПРИ СПОРТНО-РАЗВЛЕКАТЕЛНИЯ ТУРИЗЪМ CREATING EXPERIENCES IN SPORTS AND ENTERTAINMENT TOURISM

Венцислава Иванова
Ventsislava Ivanova

Югозападен университет „Неофит Рилски” – Благоевград
South-West University „Neofit Rilski” – Blagoevgrad

E-mail: ventsislava.ivanova@mail.bg

Abstract

This article aims at presenting the challenges and prospects for the creation and development of experiences in sports and entertainment tourism in Bulgaria. In this research report the essence of sports and entertainment tourism is reviewed, the factors that influence its development, the main types of sports and entertainment tourism, the opportunities for its development and the potential of Bulgaria as a destination for sports and entertainment tourism. The benefits of the development of this form of alternative tourism and all problems related to its development and enforcement as the main form of tourism in the country are also touched upon. Statistics is provided for tourist visits to the country and a SWOT analysis of sports and entertainment tourism is made. The competitive opportunities for developing this type of tourism and fundamental practices in Bulgaria which contribute to the effective promotion of sports and leisure tourism are discussed. The basic destinations in Bulgaria for sports and entertainment tourism are presented as well as issues that affect its development in the country are addressed. Finally, some conclusions and recommendations for the future establishment of Bulgaria as a destination for experiences in sports and entertainment tourism are presented.

Key words: sports tourism, development, challenges, Bulgaria, experiences.

ВЪВЕДЕНИЕ

Съвременните туристи са все по-опитни и все по-взискателни, което налага търсенето на широка гама от преживявания. Ето защо, всеки турист иска да вземе нещо със себе си „в къщи“, което да може да сподели с приятели и семейството, а това вече не е някой сувенир или снимка. Съвременният турист иска да сподели своите преживявания и емоции по най-достъпния възможен начин. Туризмът и спортът от своя страна са тясно свързани помежду си социални явления. И двете осигуряват незабравими

преживявания и се асоциират с извършване на определена дейност от страна на туриста (спортиста). Спортно-развлекателният туризъм е една от основните форми на алтернативните видове туризъм, която започва да се налага с все по-усилени темпове и започва да придобива все по-широко потребление от страна на туристите. Спортът е именно причината, поради която те пътуват и при липса на подобни събития просто не биха посетили дестинацията. Сегментирането на този тип туристи е сравнително лесно, когато се извършва по признака „предпочитан спорт“ (Stankova, 2010).

Характерното при туристите, практикуващи спортно-развлекателен туризъм, е, че те избират своята дестинация за почивка на базата на определени спортни събития, съоръжения или услуги. Развитието на спортно-развлекателният туризъм допринася за растежа и подобряването не само на икономиката и в частност на туристическата сфера, но оказва и социално и културно влияние върху туристическите дестинации. Той много успешно може да бъде съчетан и с редица други видове туризъм: морски, планински, културен, екологичен и др. Въпреки, че според Turco & Riley (1998) „целта на пътуването при спортния туризъм е участието и наблюдението на даден вид спорт“. Върху развитието на спортния туризъм оказват влияние множество фактори: социалните и културните ценности, новите технологии, икономическото влияние на различните спортни събития, влиянието върху развитието и утвърждаването на дадена дестинация като туристическа, развитието на инфраструктурата, спортните съоръжения и екипировка и т. н. Доброто познаване на тези фактори и стремежът към развитие са предпоставка за качествено управление и утвърждаване на спортно-развлекателния туризъм като основна форма на туризъм.

Обект на проучване в настоящата статия е спортно-развлекателния туризъм в България, неговите основни форми на проявление и развитие и предимствата и недостатъците от неговото утвърждаване и развитие.

МАТЕРИАЛИ И МЕТОДИ

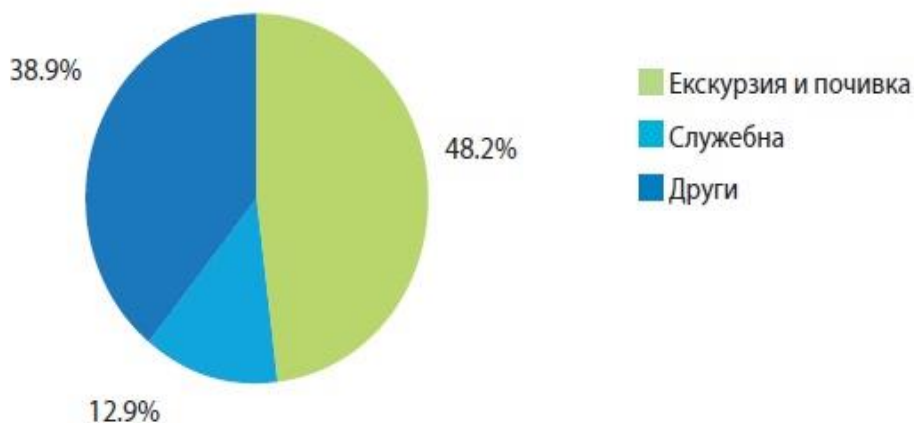
Настоящият доклад използва статистически данни от „Statisticheski spravochnik 2015“ на Национален статистически институт, представени във фигура 1. Визуализирани са основните места и туристически райони за практикуване на различните форми на спортно-развлекателен туризъм, на базата на които може да се изгради точната представа за развитието на този алтернативен туризъм в страната и конкретно по райони, като е приложена карта на България (фигура 2). Проучени са класификациите на основните форми на спортно-развлекателния туризъм (Georgiev & Madgerova, 2010: 43).

Изготвен е и SWOT-анализ, чрез който са представени силните страни, слабите страни, възможностите и рисковете при развитието на спортно-развлекателния туризъм в България (таблица 1).

РЕЗУЛТАТИ

Спортният туризъм има две основни форми на проявление: активен и пасивен (Pigeasson, 1999). При първата участниците в пътуването и

потреблението са активни спортисти, а при втората – пасивни наблюдатели на спортната проява и събития.

Фиг. 1. Структура на посещенията на чужденци в България по цел на посещението през 2014 г.

Източник: Statisticheski spravochnik 2015: 228.

Активният спортен туризъм от своя страна се подразделя на:

1. Туризъм, при който дестинацията е избрана главно поради възможността за участие в даден вид спорт:

- Единична спортна дейност (голф ваканция);
- Многостранна спортна дейност (клубове, спортни лагери).

2. Туризъм, при който спортът е само част от пътуването:

- Организиран спорт, осигурен по време на ваканцията (смесен заедно с други дейности);
- Частично или независимо участие (организирано от определени личности).

Пасивният спортен туризъм също се подразделя на две групи:

1. Наблюдение или съпровод на спортен фестивал, спортно събитие, изложба или турнир.

2. Посещение на спортен музей или обект (Georgiev & Madgerova, 2010: 43).

Според друга класификация спортният туризъм може да се разглежда в три основни направления:

1. Спортно направление;
2. Спортно-рекреативно направление;
3. Спортно-развлекателно направление.

При първото направление най-съществено значение има практикуването и упражняването на конкретен спорт, участие в спортно състезание или наблюдаване на такова. При второто направление съществено е практикуването на такъв вид спорт, който да подпомага добрата физическа и психическа кондиция и високата работоспособност на туристите. А третото направление е свързано с така наречените развлекателни паркове, в които се предлагат спортни услуги, водни развлечения, възстановителни и оздравителни програми и други. От съществено значение при това направление е и добрата спортна анимация, предлагане в дадено място за настаняване (Georgiev & Madgerova, 2010: 43–48).

Друго значение за развитието на спортно-развлекателния туризъм е рекламирането на дадена дестинация за такъв вид туризъм и привличането на повече туристи.

Фиг. 2. Места за спортно-развлекателен туризъм в България

Източник: Bulgaria Sport. Turisticheska broshura.
 <http://bulgariatravel.org/data/doc/BULGARIA_Sport_BG_1685.pdf>

Преобладаващата част от чужденците, искащи да дойдат в България, я посещават с основна цел екскурзия или почивка. Спортно-развлекателният

туризъм е пряко обвързан с основните намерения за посещение на страната на туристите, тъй като по време на своята екскурзия или почивка туристите практикуват повече от един видове туризъм, а както вече бе споменато, той може да бъде съчетаван с редица други видове туризъм. От съществено значение е България да съумее да ръководи развитието на спортно-развлекателния туризъм в съответствие с факторите, от които той пряко зависи и с хармоничното съчетание с други видове дейност.

България е дестинация, предлагаща възможности за практикуване на различни форми на спорт (професионално и любителски): каяк и рафтинг, гмуркане, сърфинг, парапланеризъм, парашутизъм, скок с бърнджи, конна езда, планинско колоездене, мотокрос, трекинг, скално катерене, въжени градини, виа ферата, каньонинг, ледено катерене, каране на ски и сноуборд, извънпистово каране на ски и не на последно място практикуване на различни форми на развлекателни спортни дейности в големите градове в страната и курортните места (практикуване на футбол, тенис, волейбол, баскетбол, голф, шахмат и др.)

България е дестинация, в която могат да бъдат съчетани и трите направления на спортен туризъм – спортно, спортно-рекреативно и спортно-развлекателно. Страната разполага с необходимите ресурси и дадености за практикуване на спорт както професионално, така и любителски. Тя е дестинация, която през последните няколко години се опитва да се наложи на туристическия пазар като дестинация за оздравителен и възстановителен туризъм с изключителните природни богатства на Велинград, Хисаря, Добринище, курортните селища по Черноморието и др.

Туризмът, в частност спортно-развлекателният туризъм, способства и допринася за икономическото, културното, социалното и технологичното развитие на България. Развитието на подобен вид туризъм е фактор за привличането на допълнителен туристически контингент, за евентуалното повишаване на продължителността на туристическия престой (на база спортни събития и др.), за повишаването на привлекателността и популярността на дестинацията и съчетаване на различните видове туризъм, което води до цялостното развитие на туризма и увеличение на приходите от тази дейност. България е дестинация, която разполага с необходимия ресурс и потенциал за устойчиво развитие на спортно-развлекателен туризъм, но предизвикателствата, пред които е изправена, за да се наложи на световния пазар като такава, не са никак малко. От съществено значение е да се подобри инфраструктурата, спортните съоръжения, качеството на обслужване, храните, напитките, начинът на рекламиране и предлагане на дестинацията, утвърждаването на спортните дейности в страната и рекламирането ѝ на световно ниво за реализиране на популярни спортни събития, с които да бъдат привлечени повече чуждестранни туристи.

Слабите страни, които се установяват при развитието на спортно-развлекателния туризъм в България не са никак малко, но на базата на предимствата и силните страни, с които тя разполага, може да се твърди, че дестинация като България може да бъде предпочитано и желано място за

практикуване и осъществяване на този вид алтернативен туризъм. И не само, тя може да бъде от водещите страни в Европа, предлагащи подходящите условия за осъществяването и практикуването на спортно-развлекателен туризъм.

Таблица 1. SWOT-анализ за спортно-развлекателния туризъм като възможности за развитие в България

<p align="center">Силни страни</p> <ul style="list-style-type: none"> – утвърдена дестинация за разнообразни видове спорт; – несравнимо природно и културно наследство; – уникален фолклор, култура, бит и традиции; – утвърдени професионалисти при обучението и практикуването на планински и водни спортове; – разнообразни фестивали и спортни мероприятия. 	<p align="center">Слаби страни</p> <ul style="list-style-type: none"> – слабо развита инфраструктура; – некачествено представяне на зимен и летен сезон; – предостатъчно леглова база и недостатъчно класифициран персонал; – некачествена международна реклама; – ограничено предлагане на допълнителни услуги; – остарели спортни съоръжения; – обезценяване на значението на спорта.
<p align="center">Възможности</p> <ul style="list-style-type: none"> – допринасяне за социалното, икономическото и културното развитие на дестинацията; – обучение и наемане на квалифициран персонал в местата за настаняване, ресторантите и местата за развлечение; – привличане на местни и чуждестранни инвеститори за развитие и удвърждаване на дестинацията за спортно-развлекателен туризъм; – удвърждаване на качествен имидж на дестинацията; – повишаване на заетостта и посещаемостта в сферата на туризма. 	<p align="center">Рискове</p> <ul style="list-style-type: none"> – прекомерно застрояване; – злоупотреба с утвърдения положителен имидж на държавата от страна на определени райони, поради по-слабо развитие; – конфликт между природозащитниците и общинските администрации в определени райони; – достигане на етап на по-високо предлагане, отколкото търсене; – прекомерно надценяване на дадени допълнителни и основни услуги, спрямо други утвърдени дестинации в областта.

От съществено значение е да се погледне не само на възможностите, които се разкриват пред икономиката на страната, развиващата този вид туризъм, но и да се вземат предвид всички рискове и недостатъци, които се крият от момента на реализирането на спортно-развлекателния туризъм, до неговото реализиране и утвърждаване като основна форма на туризъм.

Изключително значение при развитието и утвърждаването на такъв вид туризъм има възможността и практичността при съчетаването му с други видове туризъм, необходимостта от добавянето на допълнителни услуги и способността за удовлетворяване на всички предпочитания и желания от страна на туристите.

ИЗВОДИ

От настоящото проучване може да се обобщи, че България е дестинация, която успява да съчетае неповторими природни, културни и исторически забележителности, които биха допринесли за качествено и устойчиво развитие на спортно-развлекателния туризъм и това би я утвърдило на световно ниво като дестинация за подобен вид туризъм. За момента страната не съумява да предприеме необходимите мерки за предотвратяването на негативното въздействие върху отделните фактори, влияещи върху качествено развитие на спортно-развлекателния туризъм.

Предизвикателствата, пред които България, като дестинация за спортно-развлекателен туризъм е изправена, не са никак малко, но от друга страна, осъществяването на редица спортни събития в страната от световно ниво през последните няколко години, привличането на известни спортни личности в страната за практикуване на техния спорт и отдих и предпочитането на дестинацията за отдих, физическо и психическо възстановяване са факти, които потвърждават неоспоримото доказателство за потенциала на страната за развитие на спортен туризъм.

От съществена необходимост за дестинацията е привличането на възможно повече инвеститори (местни и чуждестранни) с цел усъвършенстване на настоящето състояние на спортните съоръжения в страната и допринасяне за развитието на спорта като цяло. Не на последно място е от значение да се използва международна рамка за качествено обучение и осъществяване на практикум на всички кадри, заети в тази сфера, и възможност за обмен на международен опит от страна на работещите в сферата с цел подобряване на обслужването и придобиване на повече знания и умения. Със своите възможности и с правилното устойчиво управление, България може да бъде водеща и предпочитана дестинация за спортно-развлекателен туризъм.

REFERENCES

Bulgaria Sport. Turisticheska broshura na Ministerstvoto na ikonomikata, energetikata i turizma, razrabotena po projekt Operativna programa „Regionalno razvitie” 2007–2013. // <http://bulgariatravel.org/data/doc/BULGARIA_Sport_BG_1685.pdf > (3.05.2016).

Georgiev, G., R. Madgerova, 2010. Vvedenie v turizma. Blagoevgrad: Universitetsko izdatelstvo „Neofit Rilski”.

Pigeasson, P., 1999. Sport Tourism – Supply and Demand, New Carolina.
// *Georgiev, G., R. Madgerova*, 2010. Vvedenie v turizma, Blagoevgrad: Universitetsko izdatelstvo „Neofit Rilski”, s. 42.

Stankova, M., 2011. Predizvikatelstva pred destinatsia Bulgaria za razvitie na sportnia turizam: v napredvara s paradigmata. Sbornik s dokladi „Sportniat turizam: vazmozhnosti za udalzhavane na turisticheskia sezon”, Varna: izdanie na Chetvartia Chernomorski turisticheski forum, 83–93.

Turco, D., K. Riley, 1998. Sport tourism Warrentwon. // *Georgiev, G., R. Madgerova*, 2010. Vvedenie v turizma, Blagoevgrad: Universitetsko izdatelstvo „Neofit Rilski”, s. 43.

Statisticheski spravochnik 2015. S.: Natsionalen statisticheski institut. < <http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/publications/StatBook2015.pdf> > (3.05. 2016).